

Nota metodologiczna

Przyjmując perspektywę metod ilościowych, ławki można opisać głównie za pomocą liczb poprzez dokonanie rozmaitych parametryzacji. Możemy na przykład policzyć, ile ławek znajduje się aktualnie w poszczególnych dzielnicach Warszawy. Ile z nich jest zakotwionych na stałe, ile mobilnych? Jaki dystans je dzieli? Ile to jest w przeliczeniu na metr kwadratowy gruntu?

Czy ustawienie ich co 30 m sprawi, że będą lepiej postrzegane przez użytkowników, niż gdyby ta odległość była o 5 m większa? Czy dostawienie dwóch ławek to dużo, czy mało? Jak zmierzyć przełożenie tych dwóch elementów na życie mieszkańców przestrzeni ul. Grójeckiej? A Traktu Królewskiego? Albo ul. Czerskiej?

Zadając sobie te i inne pytania, pragnąc uzyskać możliwie pełny i szczegółowy opis doświadczeń dotyczących miejskich ławek, zdecydowaliśmy się na jakościowe metody badań. W celu lepszego rozpoznania przedmiotu badań oraz uzyskania pełniejszych wyników połączyliśmy kilka różnych technik badawczych, aby objąć w możliwie szeroki i wyczerpujący sposób interesujące nas zagadnienia dotyczące ławek miejskich i ich użytkowników.

Realizując badanie:

- Zastosowaliśmy analizę danych zastanych „zza biurka” (*desk research*), ze źródeł takich, jak: artykuły prasowe, raporty badawcze, dane statystyczne, opinie na forach internetowych etc. Szukaliśmy odpowiedzi na pytania: „kto?”, „gdzie?”, „kiedy?” i „w jakim medium?” poruszając dotychczas temat ławek i miejsc do siedzenia.
- Zastosowaliśmy technikę analizy treści – badaliśmy, w jaki sposób oraz w jakim kontekście umiejscowiony jest temat ławki, jak ławka, jako obiekt małej architektury, jest oceniana oraz czy istnieje typ idealny ławki użytkowej.
- Przeprowadziliśmy rozpoznanie potencjalnych problemów badawczych związanych z miejscami do siedzenia w przestrzeniach publicznych podczas dokonanego przez Maję Skibińską rozpoznania terenowego na obszarze Ujazdowa w Warszawie, stanowiącego podstawę do realizacji kolejnych etapów badań terenowych.
- Zależało nam na wpisaniu planowanych badań w nurt uniwersalnego projektowania przestrzeni miasta. Odwiedziliśmy więc „Niewidzialną wystawę”, chcąc poznać perspektywę osób niewidomych oraz niedowidzących.

- Przeprowadziliśmy badania autoetnograficzne – samoobserwację, w której nacisk położony został na własne refleksje badaczek i badaczy na temat badanego zjawiska w połączeniu z szerszymi znaczeniami społeczno-kulturowymi. Analiza indywidualnych sposobów korzystania z ławek i wymiana doświadczeń w trakcie burzy mózgow pozwoliły na lepsze zrozumienie potencjalnych badanych.
- Każdy z członków zespołu przeprowadził prace rozpoznawcze obejmujące spacer po wybranej ulicy wraz z identyfikacją i dokumentacją fotograficzną miejsc służących do siedzenia w mieście. W ramach badań pilotażowych wykonaliśmy szereg spacerów badawczych obejmujących wybrane przestrzenie publiczne Warszawy, stosując narzędzia przygotowane podczas rozpoznania terenowego na obszarze Ujazdowa. Celem spacerów było: rozpoznanie potencjału tematu, sprecyzowanie zakresu i problematyki badania oraz zapoznanie z otoczeniem, aby określić kontekst przestrzenny, w jakim przyjdzie przeprowadzać badania.
- Wyodrębniliśmy trzy główne problemy badawcze zgodne z wynikami badań pilotażowych oraz zainteresowaniami badaczek i badaczy:

Ryc. 2. Schemat obrazujący wyodrębnienie trzech głównych problemów badawczych (opracowanie własne: Maja Skibińska)

Do każdego problemu badawczego dobraliśmy pola badań, czyli ulice i place, zgodne ze specyfiką tematu (porównaj podrozdziały „Pole badań” w opisach poszczególnych perspektyw).

- Wykonaliśmy analizę pól badań. Wizja lokalna zakładała rozpoznanie kontekstu funkcjonalnego i przestrzennego otoczenia oraz miejsca badań (punkty handlowo-usługowe, obiekty użyteczności publicznej, tereny zielone, charakter zabudowy). Ważnym elementem badania było zapoznanie się ze sposobem funkcjonowania danego miejsca, rodzajem zagospodarowania terenu, w tym istniejącymi elementami małej architektury. W ramach tej

analizy została wykonana dokumentacja fotograficzna oraz identyfikacja miejsc do siedzenia w badanych lokalizacjach (ławki, murki oporowe, inne formy do siedzenia).

– Zrealizowaliśmy 67 indywidualnych wywiadów pogłębionych. Miały one na celu poznanie opinii i postaw rozmówców oraz określenie optymalnego poziomu proponowanych zmian z uwzględnieniem trzech wyróżnionych perspektyw:

- 1) perspektywa więziotwórcza: 35 wywiadów – 25 kobiet w wieku od 7 do 80 lat oraz 10 mężczyzn w wieku od 22 do 60 lat, w 9 lokalizacjach;
- 2) perspektywa otoczenia ławek i chęci korzystania z nich: 18 wywiadów – 10 kobiet w wieku od 23 do 50 lat oraz 8 mężczyzn w wieku od 23 do 60 lat, w 4 lokalizacjach;
- 3) perspektywa seniorów w przestrzeniach tranzytu: 14 wywiadów – 12 kobiet w wieku od 60 do 90 lat oraz 2 mężczyzn w wieku 78 i 85 lat, w 2 lokalizacjach.

Uzasadnienie doboru lokalizacji oraz szczegółowe informacje dotyczące przedmiotu badań zostały przedstawione na początku rozdziałów opisujących poszczególne perspektywy.

Badanie zostało zrealizowane w okresie jesienno-zimowym – od października 2016 roku do lutego 2017 roku, obejmowało semestr zimowy roku akademickiego 2016/2017. Ważkim czynnikiem, który mógł zdecydować o charakterze prowadzonych badań, była pogoda wynikająca z pory roku. Pierwsze spotkania robocze, klarowanie zakresów tematycznych oraz dobranie metodologii pochłonęły cały październik i część listopada. Dnia 23 listopada Mariusz Wieczorek przeprowadził szkolenie z realizacji indywidualnych wywiadów pogłębionych stanowiące przygotowanie badaczek i badaczy do realizacji badań terenowych. Wywiady pilotażowe, służące przetestowaniu kwestionariuszy wywiadów przygotowanych przez poszczególne zespoły badawcze, miały miejsce w grudniu, po pierwszych opadach śniegu. Gros wywiadów zostało przeprowadzonych przed Świętami Bożego Narodzenia oraz od połowy stycznia do początku lutego.

W tym miejscu, jako opiekunowie naukowci, pragniemy oficjalnie pogratulować badaczkom oraz badaczom determinacji i wytrwałości w dążeniu do celu – prowadzeniu wywiadów z respondentami – mimo niekorzystnych warunków pogodowych, często w połączeniu z pośpiechem i niechęcią badanych. Bez Waszego wkładu i determinacji niniejsza publikacja nie powstałaby w tej postaci.